

MTBT KÖNYVTÁRI ADATLAP

nyilvántartási szám: 597

Szerző:	Laczó Ferenc - Vadas András - Varga Bálint (szerk.)
Cím:	Magyarország globális története - A kezdetektől 1868-ig
Eredeti cím:	
Fordította:	
Kiadás helye és éve:	Budapest, 2023.
Kiadó:	Corvina
Oldalszám:	560
Nyelv:	magyar
Copyright:	Koncepció és szerkesztés ©Laczó Ferenc, Vadas András és Varga Bálint, 2023 Szövegek © a Szerzők, 2023
ISBN:	978 963 13 6942 7
HU ISSN:	
Elektronikus változat:	
Példányszám a könyvtárban:	1
A kötetet a Magyar-Török Baráti Társaság vásárolta 2024-ben	

Honnan érkeztek az első földművelők a Kárpát-medencébe, és hogyan festettek a modern várostervezés kezdetei Magyarországon? Mikor szerepelt Magyarországon kiadott világtérképen először az amerikai kontinens, miként terjedt el az Újvilágból származó paprika? Kik szürcsöltek elsőként kávé kávé kínai porcelánból Budán, és milyen szerepet játszott az Amerika leigázásából származó ezüst a magyarországi törökellenes háborúkban? Miért csókolt meg Szapolyai János Szulejmán szultán kezét? Miért okozta egy indonéz vulkánkitörés a nyár elmaradását Magyarországon, és miként lett az ország "akácnagyhatalom"?

E könyv - a Magyarország globális története, 1869-2022 idősebb testvére - nagyszabású kísérlet Magyarország történetének újragondolására. Szerzői - történészek, geológusok, régészek, nyelvészek, irodalmárok, a könyv-, a művészet- és építészettörténet, illetve a vallástudomány képviselői - az ország és lakosainak határokon átvágó kapcsolataiból és globális beágyazódottságaiból indulnak ki.

Évezredek meghatározó jelentőségű, de mégis csak kevésbé ismert vagy nem kellően tudatosított történeteit elemzik tudományos színvonalon, ugyanakkor közérthető stílusban. Érdemben bemutatják, hogy - a változó kiterjedésű és formájú - Magyarország az elmúlt évezred során milyen módokon volt a globális történelem némileg sajátos, de nagyon is integráns része, és kapcsolatai idővel miként hálózta be bolygónkat.

Szerzők:

Ács Pál, Ágoston Gábor, Baár Mónika, Bácsatyai Dániel, Balogh Piroska, Balogh Róbert, Bárány Attila, Benda Borbála, Berecz Ágoston, Bodrogi Ferenc, Cieger András, Csákó Judit, F. Romhányi Beatrix, Fata Márta, Fedeles Tamás, Gál Judit, Luminița Gătejel, G. Etényi Nóra, Halmos Károly, Hőnich Henrik, Jakab Gusztáv, Kármán Gábor, Kázmér Miklós, Klaniczay Gábor, Klein Rudolf, Klement Judit, Koloh Gábor, Komori Tünde, Konrád Miklós, Kontler László, Kovács Bálint, Kovács Janka, Kovács Péter, Kovács Szilvia, Kökényesi Zsolt, Kuzder Rita, Laczó Ferenc, Láng Benedek, Langó Péter, Lévai Csaba, Mészáros Ágnes, Mézes Ádám, Mihalik Béla, Mikó Árpád, Monostori Tibor, Nagy Balázs, Nagy Levente, Nagy Pál, Robert Nemes, Németh Ágnes, Pálffy Géza, Papp Adrienn, Rácz Zsófia, Rétfalvi Zsófia, Sándor Klára, Siklósi Zsuzsanna, Simon Melinda, Skorka Renáta, Sz. Kristóf Ildikó, Szabados János, Szabó András, Szabó Dániel, Szakács Béla Zsolt, Szende Katalin, Thoroczkay Gábor, Tóth Ferenc, Tóth G. Péter, Tóth Hajnalka, Tóth Heléna, Tózsza-Rigó Attila, Török Zsolt, Ugry Bálint, Uhrin Dorottya, V. Szabó Gábor, Vadas András, Varga Bálint, Vásáry István, Végsheő Tamás, Velladics Márta, Veszprémy László, Vida Tivadar, Zászkaliczky Márton

Bevezető (Laczó Ferenc – Vadas András – Varga Bálint)	9
I. e. 1 500 000 körül Kiemelkedik a Kárpátok (Kázmér Miklós)	15
I. e. 6000 körül Megérkeznek a Dél-Alföldre az első élelemtermelő közösségek (Siklósi Zsuzsanna)	18
I. e. 5500 körül Az ember nyomot hagy a Kárpát-medence tájképén (Jakab Gusztáv)	23
I. e. 650 körül Szkíta támadás éri a Dédestapolcsány-Verebce-bérci települést (V. Szabó Gábor)	28
I. e. 390 körül A kelták kifosztják Rómát, és letelepednek a Dunántúlon (Szabó Dániel)	34
I. e. 9 Augustus császár elfoglalja Pannoniát (Kovács Péter)	38
371 A savariai születésű Szent Márton Tours püspöke lesz (Uhrin Dorottya) ...	42
448 Priszkosz rétor követségbe megy Attila hun nagykirályhoz (Rácz Zsófia) ...	48
568 Az avarok birodalmat alapítanak a Kárpát-medencében (Vida Tivadar)	53
891 A magyarok megtelepednek a Kárpát-medencében (Langó Péter)	58
899 A magyarok a Brenta folyónál legyőzik I. Berengár itáliai király seregét (Bácsatyai Dániel)	64
996 Géza fejedelem bencés monostort alapít Szent Márton hegyén (F. Romhányi Beatrix)	69
1000 Istvánt királlyá avatják (Thoroczkay Gábor)	75
1147 Freisingi Ottó átutazik Magyarországon (Csákó Judit)	79
1217 Magyar seregek kapcsolódnak be az ötödik kereszties hadjáratba (Veszprémy László)	86
1222 II. András kibocsátja az Aranybullát (Bácsatyai Dániel)	90
1223 II. András a kerci monostornak adományozza a vlahok földjét (Nagy Levente)	95
1224 Kiváltságlevélben részesülnek a szászok (Szende Katalin)	100
1224 Felszentelik a pannonhalmi apátsági templomot (Szakács Béla Zsolt)	106
1235 Szentté avatják Árpád-házi Erzsébetet (Klaniczay Gábor)	110
1235 Julianus barát útnak indul (Uhrin Dorottya)	114
1239 IV. Béla a kunokat „az ország közepébe” telepíti (Kovács Szilvia)	119
1241 A mongolok megsemmisítő vereséget mérnek a magyarokra a muhi csatában (Nagy Balázs)	124

6 TARTALOM

1251	IV. Béla privilégiumot ad a zsidóknak (<i>Szende Katalin</i>)	130
1335	Három király találkozik Visegrádon (<i>Skorka Renáta</i>)	136
1347	Kitör a nagy pestisjárvány (<i>Vadas András</i>)	142
1358	Raguza a magyar király hűbérese lesz (<i>Gál Judit</i>)	146
1361	Lübecki kereskedők magyar aranyforintban üzletelnek (<i>Skorka Renáta</i>) ...	151
1415	Luxemburgi Zsigmond a konstanzi zsinaton (<i>Bárány Attila</i>)	156
1467	Megalapítják a pozsonyi egyetemet (<i>Láng Benedek</i>)	162
1483	Lászlai János erdélyi kanonok Jeruzsálembe és Kairóba utazik (<i>Fedeles Tamás</i>)	167
1484	Budára költözik Theobald Feger könyvkereskedő (<i>Simon Melinda</i>)	174
1488	Hunyadi Mátyás Giovanni Dalmata szobrásznak adományozza Majkovec várát (<i>Mikó Árpád</i>)	179
1489	Marsilio Ficino reneszánsz tudós Hunyadi Mátyásnak dedikálja fő művét (<i>Láng Benedek</i>)	183
1505	Werbőczy István kihirdeti a nemesek szövetséglevelét (<i>Ács Pál</i>)	187
1522	Az első magyarországi diák beiratkozik a wittenbergi egyetemre (<i>Szabó András</i>)	192
1526	Habsburg Ferdinándot magyar királlyá választják (<i>Pálffy Géza</i>)	197
1529	Szapolyai János kezét csókol Szulejmán szultánnak (<i>Kármán Gábor</i>)	203
1531	Bebörtönzik Dévai Mátyást (<i>Ács Pál</i>)	209
1533	Besztercebányai rezes szállító hajó süllyed el Namíbia partjainál (<i>Tózsza-Rigó Attila</i>)	216
1541	Buda oszmán kézre kerül (<i>Ágoston Gábor</i>)	221
1542	Johannes Honterus világtérképe Amerikát is ábrázolja (<i>Török Zsolt Győző</i>)	226
1568	A tordai országgyűlés vallásszabadságot hirdet (<i>Zászkaliczky Márton</i>)	231
1569	Széchy Margit törökorsot ültet (<i>Benda Borbála</i>)	238
1572	Megnyílik Budán a Rudas fürdő (<i>Papp Adrienn</i>)	242
1579	Egy török kereskedő kávé szállít Budára (<i>Benda Borbála</i>)	247
1590	Megjelenik a Vizsolyi Biblia (<i>Ács Pál</i>)	252
1595	II. Fülöp spanyol király amerikai ezüsből állja az Oszmán Birodalom elleni magyarországi háborút (<i>Monostori Tibor</i>)	259
1607	Porceláncsészéből kávéznak a törökök a Budavári Palotában (<i>F. Komori Tünde</i>)	263
1607	Kiadják németül Kakas István perzsiai útjának leírását (<i>G. Etényi Nóra</i>) ...	270
1620	Megjelenik Szepsi Csombor Márton <i>Europica varietas</i> című könyve (<i>G. Etényi Nóra</i>)	276
1620	A Magyar Királyság rendjei csatlakoznak a cseh konföderációhoz (<i>Kármán Gábor</i>)	280
1642	A magyar származású Ali császár tolmácsol a szőnyi Habsburg-oszmán béketárgyalásokon (<i>Szabados János</i>)	285

1646	Ortodox papok üléseznek Ungvárott (<i>Véghseő Tamás</i>)	289
1650	Jan Amos Comenius a Sárospataki Kollégium tanára lesz (<i>Kármán Gábor</i>)	293
1658	Krími tatárok törnek be Erdélybe (<i>Tóth Hajnalka</i>)	298
1664	Metszetportré jelenik meg a költő és hadvezér Zrínyi Miklósról Párizsban (<i>Ugry Bálint</i>)	302
1672	Apafi Mihály erdélyi fejedelem kiváltságban részesít örmény kereskedőket (<i>Kovács Bálint</i>)	308
1676	De Ruyter admirális kiszabadítja a gályarab prédikátorokat (<i>Mihalik Béla Vilmos</i>)	314
1686	A Szent Liga visszafoglalja Budát (<i>Ágoston Gábor</i>)	318
1704	Gúnyvers jelenik meg a „német serről” (<i>Benda Borbála</i>)	323
1708	Megjelenik Pápai Páriz Ferenc latin–magyar szótára (<i>Balogh Piroska</i>)	327
1717	A Habsburg-hadsereg vámpírokba ütközik a visszafoglalt Magyarországon (<i>Mézes Ádám</i>)	333
1720	Bercsényi László huszárezredet alapít Franciaországban (<i>Tóth Ferenc</i>)	339
1723	III. Károly szentesíti a bevándorlási törvénycikkeket (<i>Fata Márta</i>)	344
1728	A szegedi „boszorkányfűröstés” (<i>Tóth G. Péter</i>)	349
1735	A zsidóösszeírás szerint 12 219 zsidó él Magyarországon (<i>Konrád Miklós</i>)	355
1740	Mária Terézia trónra lép (<i>Kökényesi Zsolt</i>)	361
1762	A „földi alma” először szerepel magyar nyelvű könyvben (<i>Benda Borbála</i>)	366
1764	Mária Terézia tiszteletére megépül a váci kőkapu (<i>Velladics Márta</i>)	371
1769	Maximilian Hell megfigyeli a Vénusz átvonulását (<i>Kontler László</i>)	377
1773	A Helytartótanács elrendeli a cigány gyermekek nevelőszülőkhöz adását (<i>Nagy Pál</i>)	384
1779	Kováts Mihály ezredes a britek ellen harcolva elesik Charles Townnnál (<i>Lévai Csaba</i>)	389
1783	Megjelenik James Cook utazónaplóinak első, kivonatos magyar fordítása (<i>Sz. Kristóf Ildikó</i>)	393
1786	Kazinczy Ferenc barátságot köt Angelo Solimannal, az afrikai származású bécsi szabadkőművessel (<i>Bodrogi Ferenc Máté</i>)	398
1789	Megjelenik a fehér akác a pest-budai utcákon (<i>Balogh Róbert</i>)	404
1795	Kivégzik a magyar jakobinusokat (<i>Hőnich Henrik</i>)	410
1798	Megnyílik a Rókus kórház (<i>Kovács Janka</i>)	416
1802	Budai Ézsaiás kiadja a <i>Régi tudós világ históriája</i> című művét (<i>Balogh Piroska</i>)	421
1806	Napoleon kontinentális zárlatot hirdet (<i>Halmos Károly – Koloh Gábor</i>)	426
1813	Pest város pályázatot hirdet a Városliget kialakítására (<i>Németh Ágnes</i>)	430
1815	I. Ferenc elrendeli a családnévviselést az ortodox keresztények számára (<i>Berecz Ágoston</i>)	435
1816	Beköszönt a „nyár nélküli év” (<i>Vadas András</i>)	439

8 TARTALOM

1829	Megalapítják a Dunagőzhajózási Társaságot (<i>Luminița Gătejel</i> , angol eredetiből fordította Varga Bálint)	443
1830	Széchenyi István publikálja a <i>Hitelt</i> (<i>Höfnich Henrik</i>)	447
1830	A kalkuttai Ázsia Társaság tagjává választja Kőrösi Csoma Sándort (Kuzder Rita)	453
1833	Megjelenik Montesquieu <i>A törvények szelleméről</i> című művének magyar fordítása (Kontler László)	458
1834	Bölöni Farkas Sándor <i>Utazás Észak-Amerikában</i> címmel közöl útleírást (Lévai Csaba)	464
1840	Schoefft Ágoston a szikh maharadzsa udvari festője lesz (Mészáros Ágnes)	469
1842	Horváth Mihály elkezd kiadni <i>A magyarok története</i> című művet (Baár Mónika)	475
1846	Megkezdődik a Tisza szabályozása (Robert Nemes, angol eredetiből fordította Vadas András)	479
1848	Magyar László kalandor és kutató felhajózik a Kongó folyó torkolatán (Laczó Ferenc)	484
1848	Forradalom és szabadságharc Magyarországon (Tóth Heléna)	490
1850	Magyar menekültek megalapítják New Buda települést Iowában (Tóth Heléna)	497
1853	Megjelenik Harriet Beecher Stowe <i>Tamás bátya kunyhója</i> című regénye magyarul (Lévai Csaba – Varga Bálint)	503
1859	Keleties stílusú zsinagóga épül a pesti Dohány utcában (Klein Rudolf)	508
1861	Vámbéry Ármin megkezd közép-ázsiai utazását (Sándor Klára)	513
1862	Megjelenik Madách Imre drámai költeménye, <i>Az ember tragédiája</i> (Rétfalvi P. Zsófia)	519
1864	Orbán Balázs megtalálja az énlaki templomfeliratot (Vásáry István)	523
1864	Áru- és Értéktőzsde nyílik Pesten (Klement Judit)	528
1867	Megkötik az osztrák–magyar kiegyezést (Cieger András)	533
1868	Budenz Józsefet és Vámbéry Ármint egyetemi tanárrá nevezik ki Pesten (Sándor Klára)	537
1868	Törvénycikk születik a nemzetiségi egyenjogúságról (Berecz Ágoston)	542
Szerzők		547
Köszönetnyilvánítás		549
Név- és tárgymutató		550